

Кривулько Б.В.

студент,

Науковий керівник: Польова О.Л.

доктор економічних наук,

Вінницький національний аграрний університет

СТАН ТА РОЗВИТОК СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Процес кредитування має давні коріння. Хоча такий різновид фінансових відносин і був наслідком різноманітних чинників, проте збільшення купівельної спроможності населення завжди було пріоритетом у наданні кредитів. Термін «кредит» тлумачиться зазвичай у двох значеннях, проте тільки одне з них охоплює майже всі види кредитних відносин, а саме: кредит – це відносини щодо надання ресурсів у тимчасове користування на умовах повернення із погашенням зобов'язань, які при цьому виникають

Банківські послуги – це ті дії банківських установ на замовлення клієнтів, які не пов'язані із залученням додаткових ресурсів. Основною формою оплати банківських послуг є комісії. Банки надають клієнтам різноманітні послуги, їх об'єднують у певні групи за відповідними ознаками і критеріями. Крім традиційних, притаманних суто банкам операцій, вони виконують на замовлення своїх клієнтів нетрадиційні операції і послуги. Це їх змушує робити конкуренція, яка існує на грошовому ринку, а також всередині банківської системи.

Необхідно відзначити, що необхідною умовою зміцнення ресурсної бази комерційних банків, розширення ринків їх успішної конкурентної боротьби з небанківськими фінансово-кредитними закладами та підвищення купівельної спроможності населення та їх життєвого рівня є насамперед енергійна діяльність банків у галузі обслуговування приватних осіб.

Споживчий кредит останнім часом особливо поширюється, адже найчастіше більшість населення України не мають змоги купувати товари тривалого користування за кошти, що отримують зі своїх поточних доходів. Значущість досліджень у сфері системи кредитування обумовлюється насамперед завданнями, які ставляться перед комерційними банками. Усвідомлення переваг основних фінансово-економічних чинників, інструментів та механізмів кредитування очевидні: з одного боку, це буде сприяти одержанню додаткових прибутків кредитором, а з іншого, звичайно, – сприяти максимальному задоволенню потреб населення.

Споживчий кредит – це кошти, що надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) споживачеві на придбання продукції [2].

Споживчий кредит надається тільки в національній грошовій одиниці фізичним особам – резидентам України на придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг і який повертається в розстрочку, якщо інше не передбачено умовами кредитного договору. Споживчий кредит забезпечує підвищення купівельної спроможності та життєвого рівня споживачів, а також стимулює розширення обсягів виробництва на предмети споживання і послуги.

Варто звернути увагу на те, що політична та економічна криза в Україні суттєво вплинули на розвиток банківського кредитування. Деякі банки майже повністю припинили кредиторську діяльність через сумніви у довгостроковій платоспроможності потенційних клієнтів, а деякі (переважна більшість) продовжують активно надавати кредити фізичним особам на споживчі потреби. Протягом проаналізованого періоду (2012–2015 рр.) банківське кредитування мало як позитивні, так і негативні тенденції. Загальна кількість наданих кредитів у цей період зросла з 825320 млн до 1006358 млн грн. Серед них майже 4/5 позичок від банків отримали суб'єкти господарювання (79,8 % на початок 2015 року). Частка кредитів, наданих фізичним особам, у досліджуваному періоді зменшилась і становить 17,7 % у 2015 р. (18,4 % – 2014 р., 19,8 % – 2013 р., 21,2 % – 2012 р.).

У 2015 р. сегмент споживчих позик, за офіційною статистикою НБУ [6], демонстрував значне зменшення обсягу – на 22,3 % (у 2014 р. спостерігалось зменшення всього на 1,6 %). Проте експерти впевнені, що зниження було набагато більшим, ніж показує статистика, оскільки більше 40 % споживчих позик видано в іноземній валюті і падіння курсу гривні автоматично збільшує обсяг кредитного портфеля в національній валюті. Якщо проаналізувати статистичні дані тільки за споживчими позиками, виданими в гривні, то за 2015 р. вони знизилися на 30,3 % – з 95764 млн до 66662 млн грн.

Останнім часом споживчий кредит набуває широкого розповсюдження в Україні, оскільки світова криза та інші кризові явища не пройшли повз економіку України. Знизилась обсяги виробництва, посилюються темпи інфляції, що супроводжувалися девальвацією грошової одиниці, підвищився рівень безробіття, знизився рівень життя, а з тим зросла і неплатоспроможність споживачів. Саме тому зросла потреба в отриманні споживчих кредитів, які забезпечують підвищення купівельної спроможності, життєвого рівня споживачів, а також стимулюють розширення обсягів виробництва. Про аналізувавши та дослідивши основні проблеми кредитування фізичних осіб в Україні, серед яких – занадто висока відсоткова ставка, відсутність правових механізмів захисту прав

позичальників та правової бази кредитування в цілому, можна зробити висновки щодо потенційної ефективності наступних заходів.

Необхідно розширити та вдосконалити організаційно-правову та фінансово-економічну основу банківського кредитування фізичних осіб. Доцільно вжити заходи щодо введення спеціального законодавства, яке буде сприяти розвитку банківського кредитування і тим самим підвищення соціально-економічного розвитку держави. Також важливим є дотримання банками принципів чесної конкуренції та надання клієнтам повної інформації про умови кредитування, знову ж таки забезпечити захист прав кредиторів за допомогою юридичних та адміністративних заходів. Розвиток кредитування фізичних осіб є важливою умовою забезпечення стійкого зростання не тільки банківської системи, а й економіки в цілому.

Таким чином, за результатами дослідження сучасних тенденцій банківського кредитування фізичних осіб в Україні можна сформулювати такі висновки та пропозиції. Зважаючи на його незадовільний сучасний стан, а також те, що уроки з цього питання, отриманих під час попередньої фінансової кризи, так і не були засвоєні (про це свідчать показники частки кредитів, наданих фізичним особам, що зменшилась незначно і становить 17,7 % у 2015 р., порівняно з 21,2 % у 2012 р.) та, відповідно не було вжито відповідних заходів, споживче кредитування в Україні потребує реформування.

Список використаних джерел:

1. Куртвелієва Д.Д. Сучасний стан кредитування фізичних осіб в Україні та шляхи його вдосконалення / Д.Д. Куртвелієва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=237>.
2. Закон України «Про захист прав споживачів» від 01.01.2016 р. № 1023–ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 30. – Ст. 379.
3. Улановський А.М. Споживчий кредит: що потрібно знати перед тем, як іти в банк / А.М. Улановський // Фінанси для всіх. – 2005. – № 12. – С. 10-11.
4. Зубишена О.В. Особливості банківського кредитування фізичних осіб в Україні / О.В. Зубишена [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2013/Economics/1_133245.doc.htm.
5. Бюро кредитних історій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubki.ua>.
6. Статистичний бюлетень (електронне видання) // НБУ // www.bank.gov.ua.
Statystychnyi biuletен (elektronne vydannia) // NBU // www.bank.gov.ua.